

ביאורים

מהדורת אור עציון

²⁰ רבנו מבקש שכל אחד שמצא איזו שהיא טעות בספר, יתקן אותה ולא יחשוש, וכן אדם שמסתפק איך לפרש איזו שהיא מילה יפרש אותה לפי הפירוש המתאים ביותר, ולא יחשוש מפני שלא הוא כתב את הספר. רבנו מעוניין שהקוראים יתקנו את ספרו מפני שהחכמה חשובה לו, ואם הוא טעה צריך לתקן אותו. באיוב (כ, ג) כתוב שהטיפשים והרשעים חסים על הטיפשות - "חמול עליה ולא יעזבנה וימנענה בתוך חיקו" - ופסוק זה נאמר על הרשעים מפני שבפסוק הקודם נאמר: "אם תמתיק בפיו רעה, יכחידנה תחת לשונו", ואם הרשעים חסים על הטיפשות, שזהו דבר שאין לחסו ולשמור אותו, כ"ש שהחכמים שזהו כישרונם ויחודם, יחוסו על החכמה ולא ירצו שתראה כטפשות, כמו שנאמר במשלי (ז, ד): "אמור לחכמה אחותי את" - החכם מרגיש שהחכמה היא כמו האחות בשבילו, וכמו שאדם חס על בני משפחתו כך החכם חס על החכמה.

²¹ ממשיך רבנו ומבקש מהקורא שלא ילמד את הספר מתוך דעות קדומות ויחפש היכן יש בספר טעות, אלא יחפש את האמת, כמו שרבנו בעצמו ניסה לעשות כשכתב את הספר. על ידי בקשת האמת יפיק הקורא מהספר הזה את כל הטוב והתועלת שניתן להפיק ממנו, בעזרת ה' החונן לאדם דעת כמו שאמר ישעיהו (מח, ז): "אני ה' אלוך מלמדך להועיל מדריךך בדרך תלך" - ה' אומר לגולים שאם ילכו בדרך התורה הוא יוביל אותם למקום טוב.

²² מכוחו של הספר הזה אם כך ינהגו בו, תתחזק אמונתו של המאמין, וייעלמו ספקותיו של בעל הספקות, ומי שמחויק באמונתו רק בגלל מסורת אבותיו - יוסיף לאמונתו עיון והבנה, טענותיהם השקריות של הרשעים יסתרו והם ישתתקו ויתאבלו, והצדיקים ישמחו כמו שנאמר: "יראו ישירים וישמחו וכל עולה קפצה פיה מי חכם וישמור אלה ויתבוננו חסדי ה'" (תהלים קז, מב-מג). ואז יטהר ליבם של בני האדם ותפילתם תהיה זכה ותשקף את הרצון שבליבם שינחה אותם להישמר מחטאים וללכת בדרך הנכונה, כמו שאמר דוד המלך (תהלים קיט, יא): "בלבי צפנתי אמרתך, למען לא אחטא לך", ולאחר מכן האדם יתנהג בכל ענייני העולם כמות: הוא יתנהג ביושר במשא ומתן משום שידע שה' נותן לכל אדם את פרנסתו הקצובה לו, הקנאה בין אדם לחברו תקטן מפני שכל אחד ידע את מקומו, ואנשים ייחסו לחכמה חשיבות גדולה וילכו לחפש את דבר ה', כמו שאמר ישעיה (מה, כב): "פנו אלי והושעו כל אפסי ארץ, כי אני אל ואין עוד". אחר שהספקות ייעלמו, ידיעת ה' תתפשט בעולם כמו שהמים ממלאים את הים, כמו שנאמר (ישעיה יב, ח): "כי מלאה הארץ דעה את ה', כמים לים מכסים".

לב הדברים

הענווה היא המידה החשובה ביותר בכירור האמת ובכניית האמונה. 'משה אמת ותורתו אמת' - משה רבנו מסר את התורה בלי התערבות אישית, מתוך ענווה מוחלטת, כפי שמעידה התורה. על כן היא אמת נקייה וזכה מסיגים.

כאשר אדם מתגאה הוא מכניס שיקולים נוספים בראיית המציאות. עיניו מחפשות את הצד האישי שלו במציאות, ולא מצליחות לראות את המציאות כפי שהיא באמת. אדם שאוהב את האמת מסיר את ענייניו האישיים, ומתרכז רק בחיפוש האמת. על כן, אומר לנו רס"ג, לא אכפת לו כלל אם ישנו את ספרו. הדבר היחיד שעומד נגד עיניו זוהי האמת. בה הוא חפץ ואין לו שום עניין אישי בדבר. גם אל הקורא פונה רס"ג ומבקש ממנו להתמלא בענווה ולכוון לבו לדברי הספר. להיפתח, להקשיב. בענווה.

לאחר הענווה - תופיע גם האמונה. הקב"ה לא יכול לדור במחיצה אחת עם הגאווה. לעומתו, העניו וזכה לקרבת ה'. צדדיו האישיים זיזים הצידה ומפנים מקום לגודל האלוהי. הלימוד בספרו של רס"ג מתוך ענווה יוביל לגילוי אמונה אדיר. גילוי נפלא זה של האמונה הרי הוא גילוי אלוהי במציאות. כאשר ה' נגלה במציאות, כל המציאות מתיישרת ומאירה. הרשעות מאבדת מכוחה, והטוב גובר. רוח ה' שורה בלב כל אדם וממילא הוא מיטיב דרכיו ומקיים חיי יושר ואמונה בלא פגיעה בזולת. דעת ה' והשגות גבוהות ומרוממות מתפשטות בקרב כל איש ואיש, וחיי מתמלאים ברוממות נישאה.

זהו כוחם של הענווה וחיפוש האמת בלא צדדים אישיים - לחשוף את האמונה בה' בשיא כוחה ולהאיר את העולם באור ה'.

לעילוי נשמת לאון יהודה בן דוד וחנינה ז"ל

תיקון טעויות בספר

²⁰ ואני מְשַׁבֵּעַ בְּאֱלֹהִים בּוֹרָא הַכֹּל, כֹּל חָכֵם לֵב שִׁיעֵן בְּסֵפֶר הַזֶּה, וְיִרְאֶה בּוֹ שׁוֹם טְעוֹת שִׁיִּתְקַנֶּה, אוּ מִלָּה מְסַפֶּקֶת שִׁישִׁיבֶנָּה אֶל הַיְשָׁרָה, וְאֵל יַעֲבֹהוּ מִזֶּה עֲנִין שָׂאִין הַסֵּפֶר שְׁלוֹ, אוּ שָׂאִין הַקְּדָמְתִיּוֹ לְגִלּוֹת מִה שְׁלֹא נִדְמָן לוֹ. כִּי לְחַכְמִים חֲמֵלָה עַל הַחֲכָמָה, וְהֵם מוֹצִיאִים לָהּ חֲנִינָה, כְּחִינֵית אֲנָשֵׁי הַקְּרִיבָה. וְכֹאֲשֶׁר אָמַר (משלי ז, ד): אָמַר לְחַכְמָה אַחֲתִי אָתָּה. אַף עַל פִּי שֶׁהַכְּסָלִים חוֹמְלִים עַל סְלוֹתָם וְאֵינָם מְנַחִיִּים אוֹתָהּ, כְּמוֹ שָׂאֵמַר (איוב כ, ג): חֲמֹל עֲלֶיהָ וְלֹא יַעֲזֹבָהּ:

הספר יוסיף אמונה

²¹ וְאַחֲרֵי כֵן אֲשַׁבֵּעַ עַל כָּל מְבַקֵּשׁ חֲכָמָה שֶׁמְעִין בּוֹ, בְּשֵׁם הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ, שִׁיְכֹוֹן אֶת לְבוֹ בְּעַת שִׁיקְרָאָהוּ וְיִכְוֵן בּוֹ כְּנִיתִי וְיַעֲזֹב הַתּוֹאֲנָה וְהַעֲרֹבוֹב, עַד שֶׁתִּשְׁלַם לוֹ הַטּוֹבָה וְתִתֵּן לוֹ הַתּוֹעֵלָתָּה בְּאֵמֶן מִי שֶׁלְּמַדְנוּ מִה שֶׁמּוֹעִיל לָנוּ, כְּאָמַר (ישעיה מח, ז): אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ מְלַמְּדֶךָ לְהוֹעִיל וְגו'. ²² וְכֹאֲשֶׁר יִנְהַג הַחֵכֵם וְהַתְּלָמִיד בְּסֵפֶר הַמְּנַהֵג הַזֶּה יוֹסִיף בּוֹ הַמְּאֲמִין אֲמוּנָה, וְיִסְתַּלַּק הַסֵּפֶק מֵעַל הַמְּאֲמִין בְּקִבְלָהוֹ לְהֲאֲמִין בְּעִיּוֹן וּבַהֲבִנָּה, וְיַעֲמִד הַטּוֹעֵן בְּשִׁקְרָה, וְיִתְיַסֵּר הַמְּתַעַקֵּשׁ הַמְּתַאֲנָה, וְיִשְׁמַחוּ הַצְּדִיקִים הַיְשָׁרִים, כְּאָמַר (תהלים קז, מב-מג): יִרְאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׁמְחוּ וְכָל עוֹלָה קִפְצָה פִּיהָ, מִי חָכֵם וְיִשְׁמַר אֱלֹה וְיִתְבּוֹנֵנוּ חֲסִדֵי ה'. וְבָזֶה יִיטִיבוּ מִצְּפוּנֵי בְּנֵי אָדָם וְתִזְדַּךְ תְּפִלָּתָם כְּאֲשֶׁר יִהְיֶה עִמָּם בְּלִבָּם, גּוֹעֵר בָּם עַל הַתְּעוֹת וּמְעִיר אוֹתָם עַל הַנְּכוֹנָה, וְכֹאֲשֶׁר אָמַר הַחֲסִיד (תהלים קיט, יא): בְּלִבִּי צִפְנִיתִי אֲמַרְתָּךְ לְמַעַן לֹא אֲחַטָּא לָךְ. וְתִתְקַים אֲמוּנָתָם בְּעִסְקֵיהֶם וְתִמְעַט קִנְאָתָם בְּקִצְתָם עַל עֲנִינֵי הָעוֹלָם, וְבָאוּ כָּלֵם לְפָנָי אֲנָשֵׁי הַחֲכָמָה וְלֹא יִטּוּ אֶל דְּבַר אַחֵר, וְתִהְיֶה לָהֶם תְּשׁוּעָה וְטוֹבָה וְרַחֲמִים, כְּאָמַר (ישעיה מה, כב): פְּנוּ אֵלַי וְהוֹשְׁעוּ כָּל אֲפִסֵי אֶרֶץ כִּי אֲנִי אֵל וְאֵין עוֹד. כֹּל זֶה יִהְיֶה עִם הַסְּתַלְקוֹת הַסֵּפֶקוֹת וְהַסְּרָת הַשְּׁבוּשִׁים, וְתִתְפַּשֵּׁט הַיְדִיעָה בְּאֱלֹהִים וּבְתוֹרָתוֹ כְּהַתְּפַשֵּׁט הַמִּים בְּחֻלְקֵי הַיָּם, כְּמוֹ שָׂאֵמַר (חבקוק ב, יד): כִּי תִמְלֵא הָאָרֶץ לְדַעַת אֶת כְּבוֹד ה' כְּמִים יִכְסּוּ עַל יָם.

מִלָּה מְסַפֶּקֶת - מילה בעלת כמה משמעויות. חֲמֵלָה - חביבות. מְנַחִיִּים - עוזבים. הַתּוֹאֲנָה - חיפוש אחר פגמים בספר. הַמְּנַהֵג הַזֶּה - לימוד רציני. וְיִשׁוּב הַמְּאֲמִין בְּקִבְלָהוֹ וכו' - מי שאמונתו התבססה על מסורת אבותיו יתעלה לאמונה שכלית ומבוררת. וְיַעֲמִיד - יבחין בטעותו. הַתְּעוֹת - התעיה, טעויות. קִצְתָם בְּקִצְתָם - קנאת אדם לחברו.

